

Zeptali jsme se:

připravil: Jan Štípek foto: archiv, Ivo Novák

Jaké vidíte příčiny úbytku lipana v rybářských revírech?

Tibor Krajč, Slovenský rybářský svaz (SRZ) – Rada Žilina, referát ichtyologie a ekologie tekoucích vod

Domnívám se, že příčiny jsou u nás velmi podobné jako v Čechách a na Moravě. Zatímco ještě před patnácti lety v roce 2003 naši členové lovili na udici a přivlastňovali si ze slovenských řek přes 36 tisíc lipanů, dnes je to už jen něco přes čtyři tisíce ryb. A tento stav se stále zhoršuje. Jde zejména o následující důvody: Ztráta přirozených biotopů typických pro lipana včetně trdlišť a též klimatická změna. Správci vodních toků mění koryta našich řek, což na všechny reofilní druhy působí, přičemž se ukazuje, že tyto změny snáší lipan mnohem hůře, než některé jiné původní druhy. Velkou chybu vidím i v nedostatečné osvětě z naší strany. Nejen mezi našimi členy, ale i směrem k Ministerstvu životního prostředí SR. Ryby vždy patřily mezi bioindikátory zdravého životního prostředí a signál o záchraně, který lipan aktuálně vysílá, jakoby nikdo neslyšel. Členové SRZ si pořád přivlastňují generační ryby, tedy potenciální základ budoucích populací, stále se nám nedaří účinně prosadit efektivní boj proti rybožravým predátorům. Škody, které nám tyto chráněné druhy živočichů na revírech každoročně způsobují, stát nechce kompenzovat. Významným negativním faktorem jsou samozřejmě i migrační bariéry na tocích. Na Slovensku se hlavně jedná o MVE, přičemž povinné rybí přechody se při těchto vodních stavbách budují až v posledních letech, nad jejich účinností však zůstává stále velký otazník. V minulosti jsme slovenské řeky zarybňovali podzimním lipanem v objemu až několika milionů kusů. Už přes deset let nepoužíváme generační ryby z volných vod k umělým výtěrům. Jako základ produkce násad slouží lipani držení v zajetí. Tento faktor však přináší velká rizika a tak velmi intenzivně probíráme téma, kam směřovat odchov násad, abychom zvyšovali variabilitu populací lipana a zvyšovali jeho životaschopnost a přežití v revírech po vysazení. Jakousi šanci na záchranu lipana v našich vodách nám dává aktuální změna rybářské legislativy na Slovensku. Od 1. 1. 2019 u nás bude platit nový zákon včetně dvou vyhlášek, kde jsme například upravili množství denního úlovku lipana na dvě ryby (byly čtyři), upravili jeho lovnou míru a zároveň Rada SRZ snížila celkové množství úlovků na jednu polovku na 40 ryb, což se vztahuje i na lipana.

Pavel Vrána, ichtyolog, hospodářské odd. Rady ČRS

Příčin je více: Genetická eroze, zvýšený tlak ze strany rybožravých predátorů (vydra, norek, kormorán, volavka, čáp černý), úpravy toků (zákal, ztráta stanovišť a míst pro odrůstání juvenilních ryb, úbytek potravních míst), činnost hydroelektráren (vysychání, vymrzání, nedodržování minimálních zůstatkových průtoků, špičkování), špatná migrační propustnost toků vlivem fragmentace říčního kontinua (jezy, přehrady), pokles trofie (snížení úživnosti revírů), chemické znečištění (mikropolutanty, koktejlový efekt), smyv a následný vnos ornice do toků. Samozřejmě i odběry vody (např. na zasněžování sjezdovek), prostorová a potravní konkurence s jinými druhy ryb, svůj podíl může mít místně i zvýšený rybářský tlak (nové techniky lovu na nymfu) a v konečném důsledku také globální oteplování, které způsobuje nedostatek vody a její přehřívání nad lipanem tolerovanou hranici. Výsledkem je stav, kdy na řadě lokalit nemáme generační rybu pro umělý výtěr, jinde zmizeli lipani zcela. Abych nechodil daleko: Kdysi jsem chytával lipany „za humny“ na Kocábě – a to byly, panečku, nějaké kusy. Ve Štěchovicích se v době tahu dalo po lipaních hřbetech přejít doslova suchou nohou. Kde jsou? Zmizeli jako mávnutím kouzelného proutku. Zkusili jsme je opět vysadit, ale bez úspěchu. Jistě, nějakí lipani nám zbyli, pár řek, kde se lipani stále drží, tu ještě je. Velké překvapení pak nastane, když si otevřeme Fričovu Rybářskou mapu Království českého z roku 1888. Zdá se, jako by se dnes lipan stahoval právě do těch míst, kde kdysi přirozeně býval...

